

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 242g/2023

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 11 din Legea cu privire la libertatea de exprimare

(criteriile de punere în balanță a drepturilor concurente)

CHIȘINĂU

18 aprilie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 6 noiembrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 18 aprilie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 11 din Legea nr. 64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare, ridicată de dl avocat Vitalie Zama, în interesele dlui Igor Popa, în dosarul nr. 2-21371/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Eleonora Badan Melnic de la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se află cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de dl Vladimir Filat împotriva dlui Igor Popa, intervenient accesoriu SA „IPTEH”, privind apărarea onoarei, a demnității și a reputației profesionale și pentru repararea prejudiciului moral.

4. În procesul de examinare a cauzei, dl avocat Vitalie Zama a ridicat, în interesele dlui Igor Popa, excepția de neconstituționalitate a articolului 11 din Legea nr. 64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare.

5. Printr-o încheiere din 26 octombrie 2023, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 32

Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

[...].”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare sunt următoarele:

Articolul 11

Dreptul persoanelor publice și al persoanelor fizice care exercită funcții publice la respectul vieții private și de familie

„(1) **Persoanele publice și persoanele fizice care exercită funcții publice au dreptul la respectul vieții private și de familie.**

(2) **Informațiile despre viața privată și de familie a persoanelor publice și a persoanelor fizice care exercită funcții publice pot fi dezvăluite dacă aceste informații prezintă interes public. Răspândirea informațiilor respective nu trebuie să ducă la prejudicii nejustificate terților.**

(3) Dacă persoanele publice și persoanele fizice care exercită funcții publice provoacă ele însele atenția asupra aspectelor din viața lor privată și de familie, mass-media are dreptul să cerceteze aceste aspecte.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul sesizării menționează că legislatorul a omis să reglementeze în Legea cu privire la libertatea de exprimare criterii clare de punere în balanță a drepturilor concurente, *i.e.* dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la respectarea vieții private.

9. Astfel, autorul excepției consideră că lipsa unor astfel de criterii în articolul 11 din Legea cu privire la libertatea de exprimare reprezintă o carență de ordin constituțional, care face imposibil ca judecătorii de drept comun să pună în balanță și să pondereze cele două principii concurente.

10. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 32 alineatele (1) și (2) din Constituție și articolului 10 din Convenția Europeană.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea cu privire la libertatea de exprimare, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale a unei persoane publice. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

15. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

16. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă aceasta afectează un drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 35; HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 31; DCC nr. 138 din 26 octombrie 2023, § 16).

17. Curtea observă că, deși autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 32 alin. (1) și (2) (*libertatea opiniei și a exprimării*) din Constituție, prin argumentele sale, acesta aduce critici și cu referire la incidența articolelor 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 28 (*viața intimă, familială și privată*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție. Astfel, Curtea va analiza criticile de neconstituționalitate și prin raportare la aceste norme constituționale.

18. Referitor la pretinsa încălcare a articolului 1 alin. (3) din Constituție, care vizează principiul preeminenței dreptului, Curtea a notat, în jurisprudența sa, că acesta are un caracter general și poate fi invocat dacă se constată aplicabilitatea sa împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 22).

19. În privința articolelor 23 și 54 din Constituție, Curtea reține că acestea nu au o aplicare de sine stătătoare, ci numai în coroborare cu un drept fundamental, care trebuie să fie aplicabil (a se vedea DCC nr. 125 din 5 octombrie 2023, § 21).

20. Cu referire la articolul 28 din Constituție, Curtea reiterează că viața privată reprezintă un concept vast, nesusceptibil de o definiție exhaustivă. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut, în jurisprudența ei, că numele, identificarea de gen, apartenența etnică, viziunea religioasă, informația privind starea sănătății, dreptul la reputație, orientarea sexuală ș. a. constituie elemente importante ale sferei personale protejate de articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (HCC nr. 33 din 26 octombrie 2021, § 53).

21. Cu privire la articolul 32 din Constituție, Curtea subliniază că libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile de bază pentru progresul ei și pentru împlinirea fiecărei persoane. Orice limitare a acestei libertăți trebuie justificată în mod convingător. Justificarea limitării trebuie să se facă cu respectarea standardului proporționalității, impus de articolul 54 din Constituție, standard care reclamă, *inter alia*, ca motivele avansate de către legislator să fie pertinente și suficiente (a se vedea HCC nr. 3 din 14 ianuarie 2021, § 52; HCC nr. 24 din 10 august 2021, § 16).

22. Curtea observă că ambele drepturi concurente sunt protejate de Constituție. Niciunul dintre aceste drepturi nu este absolut. Fiecare poate fi supus restricțiilor, *inter alia*, pentru protecția drepturilor altor persoane, după cum prevede articolul 54 alin. (2) din Constituție. Mai mult, Constituția Republicii Moldova nu stabilește o ierarhie *a priori* între aceste drepturi. Ca o chestiune de principiu, ele merită un respect egal (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Von Hannover v. Germania* (nr. 2) [MC], 7 februarie 2012, § 106; *Couderc și Hachette Filipacchi Associés v. Franța* [MC], 10 noiembrie 2015, § 91). Prin urmare, ele trebuie puse în balanță de o manieră care le recunoaște importanța într-o societate bazată pe pluralism, pe toleranță și pe spiritul deschis (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 48).

23. Lipsa în textul legii contestate a unor prevederi care stabilesc criteriile de punere în balanță a două drepturi concurente nu reprezintă o problemă de drept constituțional, atât timp cât judecătorii de drept comun au competența efectivă de a le pune în balanță.

24. Curtea observă că judecătorii de drept comun pot avea ca reper atât criteriile stabilite în articolul 11 alin. (2) din Legea cu privire la libertatea de exprimare, cât și cele din cauzele judecate de Curtea Europeană, comparând circumstanțele acestor cazuri cu circumstanțele particulare cazurilor examinate și trăgând concluziile relevante (*Von Hannover v. Germania* (nr. 2) [MC], 7 februarie 2012, §§ 108-113; *Axel Springer v. Germania* [MC], 7 februarie 2012, §§ 89-94; *Ruusunen v. Finlanda*, 14 ianuarie 2014, §§ 42-54; *Olafsson v. Islanda*, 16 martie 2017, §§ 46-62; *Hájovský v. Slovacia*, 1 iulie 2021, §§ 32-49; *Hurbain v. Belgia* [MC], 4 iulie 2023, §§ 200-254).

25. Astfel, Curtea consideră că prevederile articolului 11 din Legea cu privire la libertatea de exprimare nu ridică o problemă de ordin constituțional, din perspectiva criticilor formulate de autorul sesizării.

26. Prin urmare, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 11 din Legea nr. 64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare, ridicată de dl avocat Vitalie Zama, în interesele dlui Igor Popa, în dosarul nr. 2-21371/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 18 aprilie 2024
DCC nr. 34
Dosarul nr. 242g/2023